

Nytt fra

ØSTMARKA

Medlemsblad for Østmarkas Venner 42. årgang Nr. 2/2008

A photograph of a family of four (two adults and two children) paddling a green canoe on a river. They are wearing orange life jackets. The river is surrounded by a dense forest of tall evergreen trees. In the foreground, there is a large, grey, rocky outcrop. The sky is blue with some white clouds.

**Padling i Østmarka
Kjartan Fløgstad
Elvemusling**

De gode eksempler

Av Steinar Saghaug

Lederen har ordet:

På vårt årsmøte 26. mars ble Tullik Valstad hedret med æresmedlemskap i Østmarkas Venner for særlig verdifull innsats for Østmarka. Tullik har gjort seg bemerket på mange områder som har kommet brukerne av marka til gode, bl.a. Ola Dilt, orienteringssporten generelt og som driver av kiosk på Mariholter.

I denne sammenheng vil jeg spesielt trekke fram Tullik Valstad og hennes avdøde mann Knuts og mange andre store innsats gjennom Milorg-gruppe 13132 under siste krig. Foranledningen er både det vi vet om deres store og krevende innsats gjennom de fem årene landet var hærtatt, og at vi nå står foran markeringen ved Milorg-bautaaen på Sarabråten – i år skjer det mandag 9. juni kl. 19.00.

Knut Valstad var troppssjef i Milorg-gruppe 13132 og Tullik var en utmerket medhjelper i det illegale arbeidet. Det medførte mange farefulle, illegale møter under krigen i familiens leilighet i Ulsrudveien 16. Sønnen Tor måtte leve med at det ofte lå våpen i barnevogna på tur til butikken.

Som vi alle vet, opplevde Milorg-troppen en tragisk skjebne ved at dens virksomhet ble rullet opp av Gestapo i krigens siste dager. To av Milorg-folkene ble skutt i kamp, sju ble arrestert, sterkt mishandlet, og deretter skutt. De sju ble senket i Bunnefjorden i nærheten av Nesodden. Knut Valstad og en rekke av Milorg-folkene klarte å komme seg over til Sverige. Områdesjef Terje Diesen i Milorg var

den som tidligere hadde lagt opp denne ruta som fikk dekknavnet «Timian». Timianruta er nå delvis gjenskapet under navnet Flyktningeruta.

Etter krigen ble det reist en bauta på Sarabråten til minne om de ni Milorg-jegerne fra gruppe 13132. På de årlige minnestundene, som vanligvis finner sted 7. juni, har Tullik vært med i alle år etter at hun i 1946 var med på troppens arbeid med å reise bautaaen. Østmarkas Venner hedret Tullik Valstad ved å utnevne henne til æresmedlem. Om henne kan det trykkes at hun har vært aktiv både i krig og fred.

For Østmarkas Venner vil det for all tid være en ærefull oppgave å hilse bautaaen i dyp takknemlighet overfor alle dem som kjempet den gode strid. Det gjelder både de som måtte betale med det mest dyrebare de eide – sine egne liv – og de som fortsatt lever.

Østmarkas Venner ønsker å ha blikket festet på oppgaver og utfordringer i Østmarka for dagens og kommende generasjoner. Men vi ser også de sterke sporene fra historien etter de som har gått foran oss og som har viktige ting å lære oss i dag. Ser vi rundt oss i verden i dag kan en bli oppgitt over at historien gjentar seg. De gode forbildene brydde seg og fant en felles oppgave:

En kamp for frihet og selvstendighet for landet vårt og en kamp for menneskerett og menneskeverd!

Nytt fra Østmarka – Medlemsblad for Østmarkas Venner

Ansvarlig utgiver: Østmarkas Venner,
Postboks 37 Haugerud, 0616 Oslo
Redaktør: Helga Gunnarsdóttir
E-post: helga@ostmarkasvenner.no
Redaksjonskomité: Øyvind Pettersen og Johan Ellingsen

Forsidebilde: Svartoren
Foto: Espen Bråtlie
Grafisk design, repro og trykking: 07 Gruppen AS
Opplag: 4 000
Frist for stoff til neste nr. er 1. august 2008

Minnestund på Sarabråten

mandag 9. juni 2008 kl. 19.00

Østmarkas Venner arrangerer den årlige minnestunden ved
Milorg-bauten på Sarabråten

Kristin Krohn Devold holder dagens tale

SAS-Singairs synger

Østre Aker Musikkorps spiller

Bauten hilses av Milorg og Østmarkas Venner

Turen til Sarabråten kan begynne ved Østmarksetra,
T-bane til Ulsrud, eller i Lørenskog
og gå via Mariholtet, eller ved Rustadsaga, T-bane til Bogerud

Styret i Østmarkas Venner 2008–2009

Leder: Steinar Saghaug 91 37 22 42

Nestleder: Johan Ellingsen 64 92 80 52

Styremedlemmer:

Nina H. Skramstad 40 84 07 65

Cathrine Søberg 99 56 86 20

Varamedlemmer: Finn Jensen 22 27 01 39

Øyvind Pettersen 22 28 44 78

Stian Dahl 90 12 99 85

Inger Tangen 41 25 66 47

Solveig Dalene 63 83 13 17

Sekretær og medlemsarkiv: Monica Hoel 48 28 05 65

Regnskap: Kristin Ohnstad 93 40 66 71

E-post til styret og ansatte: fornavn@ostmarkasvenner.no

Kjartan Fløgstad:

«Markastuene er en norsk variant av det latinske kafélivet. Det er absurd å være lommekjent i Valparaiso når du aldri har vært i Enebakk!»

Tekst og foto: Cathrine Søberg

Kjartan Fløgstad (63) fra Sauda har vært både industriarbeider, sjømann og forfatter. Han debuterte som lyriker med diktsamlingen *Valfart* i 1968 og som prosaforfatter to år senere med *Den hemmelege jubel*. Han er en aktiv kulturdebattant og essayist. Han vant Nordisk Råds litteraturpris i 1978 for *Dalen Portland* og har også mottatt en rekke andre priser, blant annet Chiles høyeste utmerkelse til utlendinger: Bernardo O'Higginsordenen.

At Fløgstad tilhører de fremste, nordiske romanforfattere i vårt hundreår, er det ikke lenger tvil om. Han er høylitterær poet og har gjendiktet latinamerikanske lyrikere, deriblant Den store songen av Nobelprisvinneren Pablo Neruda. Dette regnes i dag blant de største verkene i det forrige århundrets diktning.

Fløgstad dyrker en særpreget stil i romanene så vel som i sakprosaen; han blander språk fra ulike stilnivåer, leker med ordspill og alluderer til andre tekster og filmer. Han er en av de fremste representantene for magisk realisme på norsk, og realistiske handlingsløp slår plutselig over i det fantastiske. Han er kjent for høy lyrikk og makeløse naturskildringer.

Kong vinter har igjen inntatt Østmarka i slutten av mars, og spirende blåveis hviler under en kappe av snø. Jeg møter Kjartan Fløgstad like etter at han har kommet tilbake fra en to måneder lang reise i Chile og Argentina. Han har vært i Latin-Amerika så mange ganger i sitt liv at han nå regner seg som «circa ti prosent latinamerikaner».

– Jeg måtte reise langt bort for å se hverdagslige, nære ting på en ny måte – og siden har jeg reist mye for å bli kjent med verden og litteraturen der jeg kommer, sier Fløgstad. Han er glad i naturopplevelser og bruker Marka, særlig i helgene, til inspirasjon og rekreasjon. Etter å ha gått en tur rundt vakre Nøkle vann i et landskap han setter stor pris på – åpent og med furuskog – møtes vi i sportsstua på Rustadsaga. Som forfatter kjenner Fløgstad verdien av å gå, bevege seg for å aktivisere høyre og venstre hjernehalvdel og for å komme tilbake til skrivebordet med nye ideer og løsninger i sitt forfatterskap. Under samtalen uttrykker han sin begeistring for Rustadsaga, som han har besøkt utallige ganger og som han verdsetter for sin lette tilgjengelighet for folk i alle aldre og spreketsgrader.

– Alle kan komme inn her! Rustadsaga ligner på kafeer i andre land hvor alle generasjoner og avskygninger møtes. Søndag formiddag ligner markastuene på en norsk variant av det latinske kafélivet. Dette er steder å møtes for alle lag av folket til avkobling og rekreasjon, sier Fløgstad.

– *Hva er det ved Østmarka som fascinerer deg?*

– Det er nok ei blanding av det sosiale, av naturen, og historien. Jeg liker stemninga i Østmarka, folk du møter der. Og så er det jo flott med et slags villmarksliv et par steinkast fra motorveien og blokkene på Bøler. Jeg

Fløgstad på den «latinske» kaféen på Rustadsaga.

tror det stemmer noe jeg har lest en gang, at folk fra denne bydelen er de flittigste brukerne av Osломarka. Det blir lett til at jeg tenker på historie når jeg er på disse kanter av Oslo. Flyttinga av boligstrøk fra dårlige leiligheter i Vaterland og Vika til lys og luft oppe i skogkanten. Når du kommer til drabantbyene i dag, ser det ut som det har blitt en bra plass å bo. Og så er det noe av det fine med Oslo, at byen og naturen er omtrent like lett tilgjengelig. Urban kultur og friluftsliv hånd i hånd.

– *Hva er ditt favorittområde?*

– Selv bor jeg i Nydalen, og har lettest tilgang til Maridalen og Lillomarka. Men utenfor skisesongen, og særlig vår og høst, er jeg ofte i Østmarka. Variasjonen med furu og blandingsskog gjør at terrenget virker lysere og lettere her enn i andre deler av Marka. Nøkle vann rundt er en fin søndagstur for folk i sin beste alder. Blåveisen langs veien fra Haraløkka, minnesmerkene på Sarabråten, beverkolonien i sørenden av Nøkle vann. Ofte belønner vi oss selv med besøk på kaféen på Rustadsaga

eller Mariholtet. Fra tid til annen har jeg også tatt langturen til Vangen og til Skjellbreia. Og på sensommeren blir det gjerne et kveldsbad i Ulsrudvannet.

For noen år siden padlet jeg sammen med noen kamerater gjennom Nordmarka fra Mylla, over Katnosa, Hakloa og Øyungen til Maridalen. Å være ute i kano på et stille vann i skogen gir en romfølelse og en meditativ ro som minner om å krysse islagte vann på ski eller skøyter om vinteren. Jeg har sett at det er kanoutleie ved Rustadsaga, og har lyst til å padle på Nøkle vann en dag.

– *Hva mener du med at menneskesinnet er den eneste urorte villmark?*

– Setningen er henta fra en roman som heter Kniven på strupen, og den gjør seg best når den får stå slik den står. Ofte virker det mot sin hensikt når forfatteren gir seg til å forklare hva han har ment. Men denne setningen handler jo om psykologi og om vår indre natur, ikke om naturopplevelser ute i skog og mark. Slik sett er det det motsatte jeg går etter når jeg tar en tur i Østmarka. Jeg opplever ikke så mye

urørt villmark der, nei, mer en velpleid og velbrukt bymark og et sosialt liv som gir meg en følelse av å høre til her i byen.

Kjartan Fløgstad er godt kjent i Nordmarka og Lillomarka. Men han har prøvd å utvide turrepertoaret. Selv om Akershus grenser til Oslo, er store deler av fylket ukjent land for mange oslofolk. For å bli bedre kjent med området rundt Østmarka, har Fløgstad også vært på det han kaller «dannelsesturer» i nærområdene.

– Det er absurd å være lommekjent i Valparaiso når du aldri har vært i Enebakk. Det viktigste du lærer av å reise langt, er kanskje nettopp at det kan være like mye å hente i de nære omgivelsene. Forfatteren Ragnhild Jølsen vokste for eksempel opp der i utkanten av Østmarka, og mye av forfatterskapet hennes var preget av nærheten til naturen og arbeidslivet der ute. Forfatteren Jens Bjørneboe bodde også i Enebakk i fire år på 60-tallet, og maleren Erling Enger ble også sterkt preget og inspirert av naturen i Enebakk, sier Fløgstad.

Fløgstad er også opptatt av krigshistorien og Flyktningeruta. Flyktningeruta ble merket for å bevare minnene etter flyktningelosenes og kurerenes innsats under 2. verdenskrig. Det var av stor betydning at unge, spreke menn

opptil flere ganger i uka gikk denne ruta fra Oslo til Sverige som kurerer og loser for mennesker som måtte flykte fra landet. På tilbaketuren kunne de ha med penger, viktige brev og våpen til motstandsbevegelsen. – Det har vært interessant å kjenne på kroppen hvor krevende og tunggått dette terrenget er. Det er nyttig for historieforståelsen at de mange strabasiose og dramatiske turene til Sverige er hedret med minnesmerker, sier Fløgstad.

– *Hva mener du om vern av Marka og betydningen av det?*

– Som storforbruker er jeg glad for at den ligger her, lett tilgjengelig for alle. Her og der ser det ut til at noen har fått bygge der det ikke skulle bygges, og det liker jeg dårlig. I sin tid var det mange ting som truet Østmarka, ikke minst den store boligutbyggingen etter krigen. Markagrensa kom vel først seinere. I dag er det viktig å tenke langsiktig og sikre dette unike området for dagens og kommende generasjoner. Her føler jeg meg helt på linje med det politiske flertallet og med en kompakt majoritet av Oslo-folk, avslutter Kjartan Fløgstad.

■■■ Til Tømmerås på St. Hansaften

St. Hans-tur med god mat i regi av Sandbakken markastue, har blitt en tradisjon. I år legger vertskapet Irene Asphaug og Even Saugstad opp til guidet tur til Tømmerås, ca. 5 km sør for Sandbakken. Men før deltakerne legger ut på tur, blir de traktert med biff à la Lindstrøm og is med varme bjørnebær på markastua.

– De siste årene har St. Hans-turene samlet mellom 25 og 35 deltakere, forteller Sandbakken-vertene, og lover kaffe og sjokoladekake på Tømmerås. Med sine 313 moh er dette Ski kommunes høyeste punkt, og det er en fantastisk utsikt herfra.

– Turen er ikke veldig bratt eller krevende, så her kan de fleste bli med, sier arrangørene, som ber interesserte melde seg på via telefon (23 16 99 20) eller internett (www.sandbakken.org). Så sett av **mandag 23. juni fra kl. 18.00** og utover den lange, lyse midtsommervelden...

HG

Elvemusling i Børtervassdraget

Av Helga Gunnarsdóttir

I 2004 ble det oppdaget elvemusling i Børtervassdraget. Den er en indikator på god vannkvalitet og oppført som sårbar art i Bernkonvensjonens liste og i den norske rødlista over truede arter.

Fylkesmannen i Oslo og Akershus har utarbeidet en rapport som omhandler kartlegging av elve(perle)musling, som på latin lyder det vakre navnet *Margaritifera margaritifera*. Bakgrunnen for undersøkelsen var at det ble oppdaget elvemusling da Friluftsetaten i Oslo kommune restaurerte demningen i sydenden av Mosjøen høsten 2004. I sin årsrapport til Fylkesmannen opplyser oppsynsmann Rune Askvik at han så «i alle fall 15 stykker, 7-8 til 10 cm lange». Disse opplysningene førte til at Fylkesmannen undersøkte flere lokaliteter i Børtervassdraget i juni 2005 og juni 2006.

Feltarbeidet bekreftet Askviks observasjon, og det ble dessuten funnet et større elvemuslingbestand i Rausjøbekken. Disse forekomstene var ikke kjent fra før, og de er viktige da det er få andre observasjoner i Akershus fylke.

Elvemuslingen, som fortrinnsvis lever i strømmende ferskvann, har et uvanlig langt livsløp (60-250) år og er en indikator på meget god vannkvalitet. Den er truet og i sterk tilbakegang eller utdødd over store deler

av sitt tidligere utbredelsesområde. Tilbakegangen skyldes overbeskatning, vassdragsregulering, overgjødsling, giftutslipp, nedslamming, forsurening og utryddelse av vertsfisk (ørret).

I rapporten foreslår Fylkesmannen å utarbeide en forvaltningsplan som må ta stilling til følgende:

- Samarbeid mellom Friluftsetaten (dammen, vannføring), OFAs lag og Fylkesmannen
- Næringstilførsel og tråkk fra beitedyra
- Utslipp fra boliger og hytter oppstrøms
- Biologisk overvåkning
- Opprydding av søppel mm
- Mer naturlig flomregime med utspyling

Inntil forvaltningsplanen blir en realitet, oppfordrer jeg Østmarkas travere til å bli med å ta vare på elvemuslingen og rapportere nye funn til Fylkesmannen eller til Oslo kommune ved Kjell Sandaas (tlf. 950 78 010).

*Kilde: Kjell Sandaas, Terje Wivestad og Jørn Enerud: Elvemusling *Margaritifera margaritifera* i Børtervassdraget 2006. Enebakk kommune i Akershus fylke. Fylkesmannen i Oslo/Akershus (under utgiv.).*

Slåtte- og turtreff på Bøvelstad 27.–29. juni

Medlemmer av Østmarkas Venner inviteres til:

Slåtte- og turtreff på Bøvelstad, med instruksjon i hesjing og bruk av ljå. Hovedformålet med arrangementet er å gi en innføring i skjøtsel av kulturlandskapet.

Deltakelse koster kr. 300,- per person.
Beløpet dekker mat og utgifter til slåttekurs.

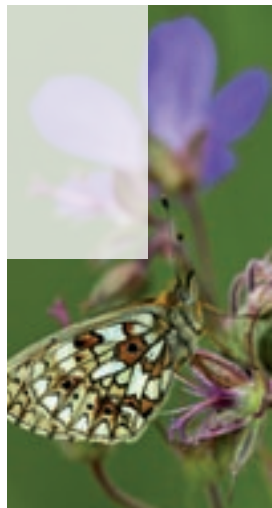
Det blir enkel overnatting i telt eller innendørs.
Ta med sovepose.

Søndag tar vi en villmarkstur i reservatet med Lise Henriksen.

Det vil bli en teorikveld på Sandbakken tirsdag 3. juni kl. 19.00 med lysbilder om flora (v/Hanne Sickel) og insektfaunaen (v/Svein Sundby) på Bøvelstad.

Nærmere informasjon og påmelding til Merete Mølbach: meterach@hotmail.com eller telefon **90 91 43 85**.

NB! Bindende påmelding innen 1. juni. Maks. 30 personer.

■■■ Østmarkamotiv på Sandbakken

Dyrebildene som har prydet «galleriveggen» på Sandbakken i nesten ni måneder, er nå erstattet av flotte tegninger med østmarkamotiv. Det er motivene fra Ola-Dilt-diplomene (Oppsal IFs turorientering). Stein Høglund har tegnet diplomene siden 1976, og han overtok oppgaven etter sin far Arne Høglund som tegnet diplomene fra starten i 1966. Stein stiller nå ut et utvalg av originaltegningene på Sandbakken. Tegningene viser tidligere og nåværende plasser og steder i Marka, så her får vi bl.a. se Sandbakken, Sarabråten og Rausjøgrenda i gammel tid. Ola-Dilt-diplomene er blitt et samleobjekt for alle som er med på denne turorienteringen i Østmarka, og spenningen er alltid stor mht. hvilket motiv tegneren har valgt.

HG

Minnestunden på Sarabråten

– en nødvendig oppklaring

Av Kai Ekanger

I forbindelse med et forslag til årsmøtet i Østmarkas Venner (ØV) er det omtalt et beløp som ØV skal ha fått av Oslo kommune til vedlikehold av kuseboligen på Sarabråten, samt at ØV ikke returnerte midlene da kuseboligen brant ned. Videre hevdes det at ØV hadde midlene og tok imot forslaget om å arrangere minnestunden. Dette må være bygget på manglende kunnskap om de faktiske forhold.

Oslo kommune har hverken gitt ØV midler til å arrangere minnestunden eller kommet med forslag om at foreningen skal gjøre dette. Minnestunden har i alle år vært gjennomført som et privat arrangement. Det var Milorg-foreningen 13132 som i 1946 reiste bautaen over de ni falne Milorg-jegerne. Kameratene i foreningen og de falnes pårørende arrangerte deretter i 20 år en privat minnestund hver sommer.

Jeg var på den tida leder i Bøler Vel og Fellelsråd, og jeg la merke til at bautaen hver sommer ble pyntet med friske blomster. Jeg fant ut at det var Milorg-foreningen som stod for dette og at Knut Valstad var en sentral person i Milorg-foreningen. Han hadde vært sjef for tropp 13132 under krigen. Etter drøfting i velforeningens styre oppsøkte jeg Knut Valstad i 1966 og spurte om Milorg-foreningen ville ha noen motforestillinger til at velforeningen deltok i minnestunden. Knut Valstad ble meget begeistret og ønsket oss velkommen. Han fortalte at etter hvert begynte de pårørende å bli slitne av ansvaret for bautaen og turen inn til den. I 1967 stod velforeningen for arrangementet for første gang. Oppslutningen økte meget sterkt, og Knut Valstad hevdet at oppslutningen igjen var nesten som ved avdukingen av bautaen i 1946.

Velforeningen engasjerte hvert år musikk-

korps og fikk talere fra den lokale Milorg-foreningen og fra ledelsen i Milorg-distriktet. Foreningen sørget også for informasjon om arrangementet i de 20 årene den stod for det. Men velforeningen fant på den tiden at bydelsutvalget etter hvert hadde overtatt mye av det den hadde stått for, og besluttet å nedlegge arbeidet. Styret vedtok å forespørre ØV om de kunne overta arrangementet. Før vi skrev vårt brev, hadde de to lederne i velforeningen og ØV en liten forhåndssamtale. Jeg representerte Bøler Vel og Fellelsråd og min sønn Ivar var leder av ØV. Han hadde vært engasjert i minnestunden helt fra guttedagene. Vi ble enige om at de falne Milorg-jegerne var så gode østmarkavenner som noen og at arrangementet måtte fortsette. Det formelle svaret fra styret i ØV var at foreningen gjerne ville overta «vakholdet» ved bautaen. ØV forutsatte at den komiteen som hadde stått for minnestunden, måtte fortsette arbeidet for ØV. I Sarabråten-komiteen satt Kai Ekanger, Kjell Ingelstad, Ivar Ekanger og Reidar Dahlberg. Dahlberg er død og i hans sted er Knut Erling Vedul blitt medlem.

Det er viktig å være klar over at minnestunden på Sarabråten har vært et rent privat arrangement. Mange har opp gjennom årene trodd at bautaen ivaretas av det offentlige. Det kommer av at vi har satset på musikk og korsang og på tale av landskjente personer. Vi har av og til søkt om og fått tilskudd til arrangementet. Oslo kommune har plantet blomster ved bautaen. Men vi har også betalt betydelige beløp til Oslo kommune ved Skogvesenet - og nå Friluftsetaten - for å få kjøretillatelse for å kjøre de gamle Milorg-folkene og andre eldre inn til Sarabråten.

På kanotur i Østmarka

Av Even Saugstad Foto: Espen Bratlie

Vannene i Østmarka ligger som perler på en snor og innbyr til kanopadling. Her er det muligheter både for den som bare vil ha en liten kveldstur og for den som vil prøve seg på en «Lars Monsen Light» – noen dager med telt og sovepose i Østmarkas villmark.

Losbyvassdraget

Ett vassdrag skiller seg særlig ut for deg som vil prøve en kanotur i Østmarka: Losbyvassdraget. Her ble det tidligere drevet tømmerfløting, noe som skulle tyde på at også vi som har byttet ut tømmerstokker med glassfiberfarkoster skal kunne komme oss fram.

Vi starter ved parkeringsplassen ved Losby, og triller den ca. to kilometer lange veien inn til Mønevann, og setter ut ved badeplassen. Vi tar sikte på demningen og sundet i sør og får øye på en rødmalt husmannsplass, Tangen. Kort bæring langs rødmerket sti på venstre hånd opp til vannet Fløyta. Har du tid kan vi anbefale å padle mot venstre rundt den store øya i Fløyta/Geitsjøen. Da kommer du forbi plassen hvor eneboeren Rønnaug Geiterud bodde tidlig på 1800-tallet. Plassen er nå redusert til en flott leirplass. I hele Losbyvassdraget er det mye bever, så hvis du er ute i kveldingen, og setter åra forsiktig i vannet, kan du få øye på den store gnageren. Hvis du ikke får øye på selve dyret, vil du sikkert se noen av de mange beverhyttene i vassdraget. Og kanskje du får høre det kraftige plasket av halen mot vannflata.

Videre padler du gjennom det trange sundet som har fått navnet Knurra, og inn i Røyrivann. Vil du ha tak over hodet for natta, ligger den ubetjente turistforeningshytta Røyrivannskoia på vestsiden av vannet. Det

hører også kano til hytta, så for den som ikke selv har en slik farkost, kan det være mulig å leie hytta og dermed disponere kanoen. Flere flotte leirplasser er å finne langs østsiden for den som foretrekker himmelen eller en nylonduk som tak.

Neste bæring går på god sti opp til Nordre Krovann. Legg merke til demningen og tømmerrenna til venstre for stien. Du er nå inne i Østmarka naturreservat. Padling og leirslagning er tillatt, bare du ikke forsyner deg av vegetasjonen. Ta sikte på Tappenbergoia i andre enden av vannet. Her overnattet kong Haakon på en av sine jakturer. Vi bærer bratt og kort opp på høyre side av hytta. Tappenbergvannet er stort, men vi skal bare inn sørligste vika før vi bærer over til Midtre Krokstjern. Følg stien langs bekken. Etter få padletak er du over det lille Midtre Krokstjern, men ta deg likevel tid til å nyte roen i det mørke myrtjernet med de bratte fjellsidene. Neste bæring er heller ikke mye over 100 meter, og da kommer du ut i det siste krokete Krovannet. Nå er du midt i naturreservatet, og du har mange plasser å velge mellom for en rast eller en natts søvn.

Vi velger å snu her og returnere til Losby, men det er også fullt mulig å fortsette. Både gjennom Deliseterdalen og via Grinderen og videre ned Grinderdalen, kommer du ned i

Børtervanna. Men her må du være forberedt på et par kilometer kronglete bæring.

FAKTA OM TUREN:

Start- og endested: Losby

Lengde: 16 km (tur-retur)

Overnatting: Røyrivannskoia og en mengde flotte leirplasser

Kanolån/-leie: Røyrivannskoia, Losby besøksgård

Kanotralle er en fordel på første delen

Lange, smale Svartoren

Et for mange ukjent vann er Svartoren på grensa mellom Ski og Enebakk. Det smale vannet ender opp tett ved veien mellom Fjell og Bysetermåsan og er lett tilgjengelig med få meters bæring fra parkeringsplass. Her er det fine muligheter for en trivelig kveldstur eller en fin familietur.

En padletur i Svartoren gir deg følelsen av å være hensatt til en stilleflytende elv, men så er da også vannet resultat av en oppdemning tidlig på 1800-tallet. Da var det tømmefløytingen fra Skjelbreiavann og videre til Bindingsvann og Fjellsaga som på denne måten ble gjort mulig.

Midtveis i det nesten tre kilometer lange vannet treffer du på den originale trekkflåten som pensjonistdugnadsgjengen ØX står bak. Flåten, som nå har blitt en del av det blåmerkede stinettet i Østmarka, gjør at turfolket kan trekke seg over det få meter smale vannet.

Åmotdammen

En snau kilometer trilling på småbratt skogsvei fra Sandbekken/Blystadlia i Rælingen, ligger Åmotdammen. Kommunen har anlagt flere godt tilrettelagte badeplasser som ofte

Svartoren.

er godt besøkt, men langs det drøyt to kilometer lange vannet er det også plass til kano-padlere som ønsker strandhugg på usjenerete odder og vikar. Bærer du kanoen noen få meter over i Østbyputtan, utvides turmulighetene ytterligere.

Nøkle vann

Nøkle vannet er stort og lett tilgjengelig fra drabantbyene øst i byen. Ca. 500 meter kano-trilling, enten du parkerer på Haraløkka og triller inn til Bråten eller du parkerer ved Skullerud skole og triller inn til demningen ved Rustadsaga. Langs vannet kan du finne mye brukte bade plasser og godkjente bålsteder, men også bortgjemte idyller, fine for en kveldsrast. Medlemmer av Nøkle vann ro- og padleklubb kan låne kanoene i klubbens anlegg ved dammen.

Mosjøen og Børtervann

Børtervann er Østmarkas største vann. Med sine mange øyer, trange sund og vikar, er vannet meget fristende for kanoturer.

FAKTA:

Noen nyttige nettsider og steder du kan leie kano:

www.dntoslo.no (DNT Oslo og Akershus, gå videre til «Markahyttene»)

www.nrp.no (Nøkle vann ro- og padleklubb)

www.lorenskog-kultur.no/losby (Losby besøksgård, utleie av kanoer)

Kanoutleie, Vangen: 350,- for et døgn/
600,- for helg

Kanoutleie, Losby besøksgård: 400,-
for et døgn/600,- for to døgn

Anbefalt litteratur: «På padletur i nærmiljøet» av Jan-Christian Raastad.

Anbefalt kart: Turkart over Østmarka,
1:25.000

Nøkle vann

Vannet ligger over fire kilometer fra nærmeste parkeringsplass (Bysetermåsan), så vær forberedt på en drøy trilletur før du kan sette åra i vannet.

En annen variant er å starte turen på Vangen hvor det er kanoutleie. Her kan du også leie tralle som gjør turen langt lettere. Vangen-kanoene ligger ved Mosjøen, som i seg selv kan være verdt en tur, særlig hvis du forlenger den nordover inn i Lutttjern eller opp i Tonevann (kort bæring). Turen vår fortsetter sørover og vi bærer de få meterne ned i Rausjøen. I dette området ble ett av de to beverparene som er opphavet til den store beverstammen som nå finnes i Østmarka, satt ut i 1975. Mye beveraktivitet er fortsatt å se i vannene. Etter det trange sundet i Rausjøen kommer du under Rausjøveibrua og ut i selve vannet. Ta til venstre, nordøstover, og du kommer til den nyrestaurerte demningen som tidligere stagget tømmerstokkene som så ble fløtet ned til Børtervann. Vi tar veien fatt – helst med kanoen på tralle, for nå er det en snau kilometer vei ned til Tangentjern i Børtervanna. Her triller du gjennom den gamle Rausjøgrenda, og opp til høyre ligger Øvresaga som nå er Turistforeningens ubetjente hytte. Har du booket deg inn her, disponerer du også hyttas kanoer. Øvresaga kan også være et godt alternativt utgangspunkt for kanoturer i området.

Vel nede på Tangentjern er det bare å manøvrere ut det smale sundet, og du har seks kilometer vann og det tidobbelte av

spennende vik og sund å boltre deg i. Men vær klar over at sørlige del av vannet har drikkevannsrestriksjoner og forbud mot leirslagning.

FAKTA OM TUREN:

Start- og endested: Bysetermåsan/Vangen
Lengde: 8 km (tur-retur, Vangen – Børtervann) – kan forlenges
Overnatting: Vangen og Øvresaga og en mengde flotte leirplasser, bl.a. på øyene i Børtervann
Kanolån/-utleie: Vangen og Øvresaga
Tralle er en fordel.

Setertjern og «ut» av Østmarka

Starter du padleturen på Setertjern som ligger mellom Enebakkeveien og Sandbakken, kan du padle helt til Moss!

Etter Setertjern og Brokkenhustjern går turen over (eller under) Enebakkeveien ved bygrensa mellom Oslo og Ski og vi kommer over i Sværsvann. Vannet henger sammen med Bråtattjern hvor det er fin badeplass. Korte bæringer videre bringer oss over i Grønslettjern, og etter nye bæringer kommer vi ned i Langenvannet. Dette smale og lange vannet er over sju kilometer langt, og vi befinner oss nå midt i Sørmarka. Vi velger å avslutte turen sør i Langenvannet. For den som virkelig vil ut på langtur, kan turen forlenges over i Vågvann, Mjær og videre ned Hobøelva og til slutt ende opp i Vansjø ved Moss.

Jølsen-markering 2008

Den 28. januar var det 100 år siden Enebakks største kunstner, forfatteren Ragnhild Jølsen, døde. I løpet av 2008 vil derfor Enebakk kommune sette fokus på hennes livsverk. Jeg vil spesielt anbefale *Rusleturer i Ekebergdalen* søndagene: 25. mai, 15. juni, 6. juli og 17. august. Interesserte kan få mer opplysninger på www.enebakk.kommune.no.

HG

For å inspirere den neste generasjon til å engasjere seg for å ivareta den unike naturen vi har rundt vår hovedstad, må vi gi dem gode opplevelser ute i naturen.

Trond Strømdahl

Østmarkas Venner inviterer barn/ungdom mellom (ca.) 10 og 16 år på tur med Trond Strømdahl, Lars Monsens medforfatter og ekspedisjonspartner.

Når og hvordan:

Søndag 8. juni kl 10.00 med oppmøte på Skullerudstua.

Utstyrsliste sendes ut etter påmelding.

Påmelding, inkludert navn, alder og medlemsnummer, til Nina Skramstad på

tlf. 408 40 765 eller i e-post nina.skramstad@getmail.no

innen 1. juni.

Programmet for turen blir som følger:

- Dere går sammen med Trond i ca. én time frem til et egnet område ved et vann og en biotop som kan brukes til læring i felten.
- Dere deles i lag som skal etablere leirplass. Sag, øks og annet nødvendig utstyr blir utdelt. Etter å ha fått litt opplæring, skal hvert lag tenne sitt eget bål, på en lovlig plass. Lunsjen tilberedes på eget bål, og varer en god time.
- Etter lunsj blir det ca. en time med teoretisk feltkunnskap om utstyr, orientering, hvordan velge en god leirplass, naturvett(vern), hva du skal ha med deg på tur, spesielle opplevelser du kan søke i naturen, hvordan du forlater en leirplass osv.
- Det blir en natursti med poster og oppgaver innen friluftsliv/naturfag. Dagens villmarksgruppe blir kåret og premiert.
- Fisking og andre frie aktiviteter, før vi bryter leir og vandrer tilbake til sivilisasjonen.

Turen er forbeholdt våre unge medlemmer eller medlemmenes barn og barnebarn. Vi håper på stor interesse, de første 20 til mølla får være med!

Gamle turbilder fra Østmarka

«Jeg fikk lyst til å sende Nytt fra Østmarka noen gamle bilder», skriver vårt medlem Britt Floberg (født Søderstrøm) i en hyggelig e-post vi har mottatt fra henne.

«Min far var veldig flink til å ta oss med på turer over alt, men mye i Østmarka. Vi var faktisk en del ganger på ferie ved Nordre Krok vann. Da lå vi der i en uke. Det er rart å tenke på, vi tok jo med oss mat for en uke til fem personer, senere seks da min søster Ruth også kom til verden. Vi måtte jo ha

med noe klær også, selv om det ikke var så nøye, og vi barna hadde også sekker. Vi brukte nok ca. to timer fra Losby og inn, vi hadde jo en del pauser på veien. Jeg synes vi var veldig heldige som hadde foreldre som tok oss med på slikt.

Nå er jeg bestemor, og nå er det vår tur som besteforeldre til å ta med barnebarna til noen av de samme stedene jeg var som barn.»

Bildet til venstre er fra ca.1930, det er min far Gunnar Søderstrøm til venstre og hans tre søsken Finn, Gerd og Rolf på telttur til Sør-Elvåga.

Bildet under til venstre: Dette bildet er fra Losby i 1955, min far Gunnar Søderstrøm med døtrene Britt og Unni.

Bildet under: Her er vi ved Nordre Krok vann i 1961, min mor Else til venstre, Britt, Unni, Eva og min far Gunnar.

Jan Fredriksen – 46 år for friluftslivet

Tekst og foto: Johan Ellingsen

En nestor innen Friluftsetaten i Oslo kommune, Jan Fredriksen, takket forleden av etter 46 års aktivt arbeid for Oslo kommunes skoger. I denne perioden har Jan vært med på en radikal endring i synet på hvordan kommunens skoger skal forvaltes til beste for byens befolkning.

Allerede i 1889 begynte kommunen å kjøpe opp skogsområdene rundt hovedstaden. Det var to klare grunner til dette: Å sikre arealer for friluftslivet og å beskytte kommunens drikkevann. Tradisjonen med å bruke Marka til rekreasjon har lange og dype røtter blant Oslos befolkning, men da Jan som fersk skogtekniker begynte som skogformann i Frognerseteren distrikt i 1962, var det fortsatt skogbruksproduksjonen som dominerte.

– Motorsaga var tatt i bruk og det meste av tømmeret ble drevet ut med hest. Og det var fløting i de største Nordmarksvassdragene, minnes han.

Det var allerede den gang diskusjon om hvordan skogene ble drevet. Det var det moderne flatehogstskogbruket og veinbyggingen som først og fremst skapte motsetningsforholdet mellom skogbruk og friluftsliv. Fra slutten av 60-tallet var Jan sterkt engasjert i utarbeidelsen av den første flerbruksplanen for kommuneskogene, der hensynene til de ulike brukerinteressene ble forsøkt ivarettatt.

– Den første flerbruksplanen ble vedtatt av bystyret i 1974, minnes Jan, men han innrømmer at hensynet til skogbruksproduksjonen fortsatt veide tungt. Alt sagtømmeret fra kommuneskogene ble skåret på kommunens eget sagbruk, Frognerseteren bruk på Haraldrud. Sagbruket ble for øvrig nedlagt på begynnelsen av 90-tallet.

Utover på 70-tallet raste debatten om en særlov for Oslomarka for fullt. Selv om kommunen allerede i 1972 hadde vedtatt at hensynet til allmennheten skulle veie tyngre enn hensynet til skogbruket, var også driften av kommuneskogene omfattet av den pågående debatten. Friluftsliv- og naturvernforkjemperne hadde liten tillit til skogbrukernes evne og vilje til å ivareta deres interesser.

– I ettertid må en kunne gi de som kritiserte skogbrukerne for å være lite lydøvre overfor andre interesser, noe rett. Skogbrukerne ledet nok ikke an i utviklingen mot et mer nyansert og friluftsvennlig skogbruk på den tiden, kommenterer Jan lakonisk når jeg nevner kritikken av skogsdriften på 70- og 80-tallet.

– *Er det noe av det du har vært med på i din tid i kommuneskogene som du i ettertid angres på?*

– Jeg angres på at jeg var med på helikoptersprøyting mot uønsket vegetasjon i Vetakollens østside på slutten av 60-tallet. Men jeg er på den annen side fornøyd med at jeg var en pådriver for at det ble innført totalt sprøyteforbud i kommuneskogene i 1970. Dette forbudet har jeg senere stått vakt om, svarer han, og fortsetter:

– I den samme perioden gjennomførte vi en ganske omfattende plan for grøfting og tilplanting av myrer. Det er også noe jeg angres på at vi gjorde. Kort tid etter at planen var gjennomført, ble det vedtatt at en del av de grøftede myrene skulle restaureres. Dette arbeidet hadde jeg ansvaret for å gjennomføre. På den måten fikk jeg lettet litt av min dårlige samvittighet.

– Det viktigste som skjedde for kommu-

neskogene på slutten av 80-tallet var en bred, politisk diskusjon rundt mål og retningslinjer for driften av kommuneskogen, forteller Jan.

Dette munnet ut i at bystyret i 1989 vedtok mål og retningslinjer for forvaltningen og driften av kommuneskogene. I dette arbeidet deltok friluftsf- og naturvernorganisasjonene, noe som i seg selv var nytt.

– Vi hadde etter hvert dannet oss et brukbart bilde av friluftsverdiene, men etter hvert kom også hensynet til de biologiske verdiene sterkere inn i diskusjonen.

Etter en ambisiøs hogstplan med en avvirkning på ca. 25 000 m³ tømmer pr. år i perioden 1950–1990, begynte andelen gammel skog i kommuneskogen å minke drastisk. Jans forgjenger og tidligere skogsjef hos Løvenskiold, Ragnar Andreassen, fikk jobben med å innføre den nye flerbruksplanen

for perioden 1995–2005, som Bystyret ga enstemmig tilslutning til. Det årlige hogstkvantumet ble kraftig redusert til 8 500 m³ pr. år, samtidig som flatehogstene ble redusert og tynningshogstene økt.

Etter å ha vært en egen etat i kommunen siden 1889, ble Skog- og friluftsetaten i 1999 slått sammen med Park- og idrettsetaten til Friluftsetaten.

Fra 1999 har Jan vært leder for kommuneskogene med ansvar for forvaltningen og drifta av kommunens jord- og skogbruksarealer, og med sterk fokus på friluftslivet. Ansvaret for idretten i kommuneskogene ligger i dag i Idrettsetaten, men Friluftsetaten vedlikeholder og preparerer idrettsanleggene i kommuneskogene på bestilling fra Idrettsetaten.

Mot slutten av intervjuet merker jeg meg en endring i språkbruken. – Hogstkvantumet er bare et middel, ikke et mål i seg selv, sier

Jan Fredriksen (t.h.) omgitt av kjære østmarkaverner; Lise Henriksen, Steinar Saghaug og Oddvar Rolstad.

Jan. Nå snakker han begeistret om småflater, lukkede hogster og et friluftsvennlig skogbruk.

– Begrepet økonomisk overskudd forsvant i våre planer og vi dreide fokus mer over på «ikke-produktive aktiviteter» som besøksgårdvirksomhet og skog- og friluftsopplegg for skoler. Skogen er rammen for all aktivitet – ro, stillhet, mosjon, frisk luft, naturopplevelse, matauk. I dag bruker kommunen i snitt ca. 30 kr pr. innbygger for at befolkningen skal ha tilgang til disse verdiene. Tenk deg hva idrettsanleggene til sammenlikning koster!

– Jeg er særlig stolt av det vi gjør overfor skolene, fortsetter han. – Hvert år har vi organiserte opplegg for ca. 8 000 skolebarn og barnehagebarn. På høsten samarbeider vi med Skogselskapet om et skogdagopplegg for ca. 2 500 skolebarn ved Sognsvann. Vi har en veldig populær besøksgård på Bogstad og vi har planene klare for en besøksgård på Sørli. Sørli vil bli en perle, der det vil vrime av barn og voksne gjennom hele året. Jeg håper inderlig at Friluftsetaten får midler til utbyggingen av Sørli på 2009-budsjettet.

I 2003 startet arbeidet – sammen med blant andre markaorganisasjonene - med å oppdatere gjeldende mål og retningslinjer. Nå ble det lagt vekt på hensynet til truede og sårbare arter, gammelt kulturlandskap, kulturminner og en enda mer nyansert skogbehandling. – Det er variasjonen som får folk til å trives i skogen, hevder Jan. Ajourførte mål og retningslinjer ble enstemmig vedtatt av bystyret i 2005

– Men hva med veiene, da, innvender jeg. Dere foreslo jo mer hogst og flere veier i den nye flerbbruksplanen som skal gjelde til 2015?

Jan avviser påstanden og viser til at det ikke er foreslått noen nye skogsbilveier, bare forbedring av noen stamveier. I Østmarka er det

også foreslått noen driftsveier, men disse vil bli behandlet som enkeltsaker i henhold til bystyrets retningslinjer før deres skjebne blir avgjort. Når det gjelder hogstkvantum, så vil dette bli økt til 13 500 m³ pr. år fra 2011. Dette vil ikke få noen negative konsekvenser for friluftso- og naturverninteressene.

– Jeg synes det er viktigere å fokusere på hvordan vi kan få flere folk ut i Marka, innskyter han, og framhever sterkt betydningen av et godt samarbeid mellom Friluftsetaten og friluftorganisasjonene. – Dere er gode samarbeidspartnere og nyttige vaktbikkjer. Han nevner som et eksempel hvor viktig det er å nå ut med opplysning for å få innvandrere som markabrukere. – Her tror jeg sterkt på de fantastiske fiskemulighetene vi har i Marka. Gjennom arbeidet til Osloomarka Fiskeadministrasjon (OFA) er det skapt et fint grunnlag som vil lokke nye landsmenn til Marka, men tilbudet må bli bedre kjent!

– Jeg foretrekker Nordmarka om vinteren og Østmarka om sommeren, svarer Jan på spørsmålet om favorittsted i Marka. – Østmarka har så mye variasjon å tilby.

– Hva med Lov om Osloomarka, da, vil jeg vite. Bystyret ville jo ha skogbruken inn i loven?

Jan vrir seg litt i stolen, tenker seg litt om og parerer spørsmålet diplomatisk med at han setter pris på at friluftorganisasjonene i sitt hørings svar holder fram driften av kommuneskogene som et eksempel for resten av skogbruken i Marka.

På 40-årsfesten til Østmarkas Venner i 2006 var det en kjær markavenn som i sin tale til jubilanten endelig hadde forsonet seg med at Jan ikke lenger var den store, stygge ulven, men tvert imot hadde gjort mye bra for friluftslivet. – Det satte jeg pris på, sier Jan til slutt.

Turpusen «Kjekken» på Vangen Østmarkas sprekeste katt

Tekst og foto: Lise Henriksen

For snart to år siden fikk Vangen skistue en ny pusekatt, kalt «Kjekken». Den er født et sted i Enebakk, og ser ut til å stortrives her ute i Østmarkas dype skoger. Riktig godt kjent i skauen er den blitt, etter mangfoldige turer til «Pølsebua», speiderhytta nord i Mosjøen. Hit drar den enten på egen hånd eller sammen med leirskoleungene, som overnatter på hytta. Kjekken har til og med en «hybel» med egen inngang i kjelleren på Pølsebua, og er råffink til å fange mus, både her og på Vangen. Av og til går den seg en tur ned til bygda på Fjell. Etter en to – tre dagers utflukt er den tilbake igjen, forteller Roy Knutsen, bestyreren på Vangen, som er imponert av den spreke hannkatten. Sist sommer tok pusen seg en tur på egen hånd helt til Sandbakken, 6 km lenger vest, for å hilse på Even og Irene. Da fikk den bilskysst hjem

igjen. Og så har den vært på Tonekollen flere ganger! Den har slått følge med turgåere, som naturlig nok er bekymret for om pusekatten finner veien tilbake. Men det gjør den altså. Så skulle man kanskje tro at Kjekken er en sky einstøing. Neida, katten er så kjælen og tillitsfull at den hopper opp i fanget på folk, og blir der. En skjønn kosepus med myk angorapels, som stortrives blant hester, sauer, unger og turfolk på Vangen.

■■■ Langs Oldtidsveien over Grønliåsen

Østre Aker Historielag arrangerer tur onsdag 11. juni kl. 18.00

Lise Henriksen og Arne Sunde leder turen langs Oldtidsveien over hele Grønliåsen til Kongsbordet ved Ødegården i Oppegård. Vi passerer plassen Burud og flere gravrøyser fra jernalderen underveis. Etter 3,5 km og drøye 100 meters stigning tar vi rasten på toppen der Ljansgodset hadde sitt brannvakttårn fra 1910 til ca. 1960, så ta med mat og drikke. Fra Kongsbordet går vi tilbake Den Fredrikshaldske kongevei forbi Øvre Prinsdal gård. Turen er ca. 10 km lang og går på god sti og vei. Hvis noen ønsker å korte ned på den, så kan vi før start avtale et opplegg med henting ved f. eks. Tårnåsen skole etter 6 km. Vi håper på en varm og fin sommerkveld slik at vi kan bruke inntil 3–4 timer i alt.

Frammøte kl. 17.45 på P-plassen ved Nordseter skole. Vi kjører derfra i egne biler til parkeringsplassen ved trafostasjonen ved Øvre Prinsdalsvei 32/Hauketo barnehage ved Burud. Eventuelt direkte oppmøte der kl. 18.00. Medlemmer av Østmarkas Venner er velkomne til å delta.

B

NORGE

P.P.

DISTRIBUERT AV POSTEN NORGE

Returadresse: Østmarkas Venner, Postboks 37 Haugerud, 0616 Oslo

Aktivitetsskalender for Østmarkas Venner 2008

Aktivitet	Dato	Foredragsholder/ Guide	Annonseres
Villmarkstur for barn og ungdom	8. juni	Trond Strømdahl	Annonse side 14
Minnestund på Sarabråten	9. juni	Kristin Krohn Devold	Annonse side 3
Bøvelstadtreff på Sandbakken	3. juni	Svein Sundby og Hanne Sickel	Annonse side 8
Slåttedugnad på Bøvelstad	27.- 29. juni	Johan Ellingsen og Lise Henriksen	Annonse side 8
Guidet tur til Dølerud/Spinneren	11. oktober	Even Saugstad	Nytt fra Østmarka 3
Guidet tur til Guldsmeden	8. november	Lise Henriksen	Nytt fra Østmarka 3
Høstmøte	Ikke bestemt	Annonseres senere	Nytt fra Østmarka 3

Bli medlem du også!

Du som vil støtte Østmarkas Venner, bli medlem! Skriv navn og adresse her, klipp ut og send til: Østmarkas Venner, Postboks 37 Haugerud, 0616 Oslo

Navn:

Telefon:

Adresse:

Postnummer og -sted :

Kontingenten er kr 130 per år. Borettslag, bedrifter og organisasjoner kr 260 per år.
Blankett vil bli tilsendt etter innmelding.

Eller meld deg inn via: www.ostmarkasvenner.no